

Stel: je hebt het vermoeden dat de taal- en spraakontwikkeling van een kind in jouw kindercentrum niet op gang komt. Een kindje maakt moeilijk contact met andere kinderen of is snel van slag bij kleine veranderingen. Wat kun je hier concreet aan doen? Wie kan jou hierbij steunen? En hoe vertel je dit aan de ouders?

Vermoeden van een ontwikkelingsprobleem?

Zo communiceer je dat met de ouders!

Als opvangouder of begeleid(st)er in een kindercentrum heb je heel wat ervaring met de ontwikkeling van baby's, peuters en kleuters. Meestal verloopt die ontwikkeling zonder noemenswaardige problemen. In de eerste levensfasen ondergaat elk kind spectaculaire veranderingen. Sommige kinderen kunnen bijvoorbeeld al lopen als ze pas 11 maanden oud zijn, terwijl anderen anderhalf jaar oud zijn. Die onderlinge verschillen hangen af van meerdere factoren. Ze kunnen genetisch, biologisch maar ook door de omgeving bepaald zijn. Bij de observatie en interpretatie van de ontwikkeling van een kind, moet je met die verschillende factoren rekening houden. Er zijn altijd kinderen die zich, in vergelijking met de rest van de groep, opvallend anders ontwikkelen. Een vertraagde ontwikkeling heeft in de meeste gevallen zelfs niets te maken met achterstand. Toch is het onvermijdelijk dat een dergelijk 'probleem' vragen oproept bij de begeleiding.

Zorgen en twijfels

Als je een ontwikkelingsprobleem vermoedt, ben je misschien onzeker en heb je twijfels over je eigen vaststellingen. Het is dan ook goed om raad te vragen aan collega's. Probeer je observaties met hen te bespreken.

Je hebt hoe dan ook de steun van het hele team én de verantwoordelijke nodig, voordat je met de ouders gaat praten.

Als je echt twijfelt, is het goed om het kind extra te observeren. Gerichte observaties in verschillende situaties en op verschillende momenten geven je een uitgebreider beeld van het gedrag van het kind. Maar die observaties staan natuurlijk niet op zich. Je moet ze checken en interpreteren, niet alleen binnen het team, maar ook in overleg met de ouders.

Een dialoog met de ouders

Het is belangrijk dat je de dialoog met de ouders op een verantwoorde manier aanpakt. Als je de samenvatting van de ontwikkeling van het kind zonder commentaar meedeelt, kan dit bedreigend overkomen. Hetzelfde geldt voor het suggereren van een diagnose. Het gesprek met de ouders mag dus niet uitmonden in een 'slechtnieuwsgesprek'. Het moet integendeel een gesprek zijn, waarin de twijfels en de vragen van de begeleider aan bod komen.

Een eventuele vaststelling kun je zo formuleren:

'Ik maak me wat zorgen over Jef. Jef rolt in de opvang nog steeds niet om en

dat zouden we nu verwachten op zijn leeftijd. Hoe zien jullie dat thuis?' Dat is veel minder bedreigend dan: 'Jef is motorisch trager, want hij rolt zich nu nog niet om terwijl hij al acht maanden oud is.' Ouders confronteren met een rapport vol observatiegegevens, bevordert de open dialoog niet. Je doet er dus goed aan om niet het probleem op zich te benoemen, maar wel de bezorgdheid die je hierover hebt. Luister ook goed naar de reactie van de ouders, naar wat ze op je vaststelling te zeggen hebben. Opluchting, ontkenning, angst en verzet... zijn mogelijke reacties. Overtuig hen niet van je eigen gelijk, maar ga op zoek naar gedeelde bezorgdheden en vragen. De bedoeling van zo'n gesprek is het bondgenootschap met de ouders te versterken. Jullie zijn immers allebei begaan met het welzijn van het kind. De dialoog met ouders moet de zorg en de vragen over een kind, tot een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid maken.

Miscommunicatie

De ouders zijn de belangrijkste beslissers in het opvoedingsproces van hun kind. Ze willen dan ook zo erkend worden, als eersten informatie krijgen en zo snel mogelijk betrokken worden bij de besprekingen rond hun kind. Ze waarderen het niet als hun kind geregeld geobserveerd wordt, of als je achter hun rug bij externen advies gaat inwinnen. Vaak handelen begeleid(st)ers natuurlijk uit goede bedoelingen. Ze 'willen er zo snel mogelijk bij zijn' en op tijd ingrijpen. Ze willen geen tijd verliezen

en de ontwikkeling van het kind bijsturen. Maar ouders interpreteren dat vaak op een foute manier.

Een eventuele ontwikkelingsstoornis vraagt om een zeer directe en open communicatie. Toch is het even belangrijk om de zorg rond de vermoedelijke problemen slechts geleidelijk te delen, en ouders stap voor stap in te lichten. Vaak bevestig je een angst die thuis ook al leefde. Maar ouders hebben tijd en ruimte nodig om te aanvaarden dat ook externen bedenkingen hebben bij de ontwikkeling van hun kind.

Het eerste gesprek: een leidraad

Zowel ouders als begeleiders verkiezen een eerste gesprek in een informele sfeer. Neem hiervoor tijd en ruimte. Het spreekt voor zich dat het gesprek gevoerd wordt door iemand die vertrouwd is met het kind en het gezin. Ouders geven er doorgaans de voorkeur aan dat één persoon het gesprek voert. Toch kan de verantwoordelijke beslissen om ook aanwezig te zijn. Bij moeilijke boodschappen, of bij een mogelijk emotionele reactie van de ouders, kan dit een steun zijn voor de begeleid(st)er. Bovendien wordt zo de relatie tussen begeleider en ouder niet al te veel te belast en kunnen ze achteraf met een 'schone lei' verder werken. Ook al valt er wel eens een minder vriendelijk woord, zolang de ouders voldoende respect en betrokkenheid van de begeleiding voelen, is de schade herstelbaar.

Mogelijke reacties

Opluchting

Ouders zijn goede observatoren en zijn vaak zelf al een tijdje verontrust over de ontwikkeling van hun kind. Als ze in hun vermoeden gesteund worden door een professionele medewerker uit de opvang, kunnen ze eindelijk bij iemand terecht met hun vragen. Ze staan er niet meer alleen voor en dat betekent vaak een hele opluchting.

Boosheid

Als mensen boos worden heeft dit niet noodzakelijk te maken met de begeleid(st)er. Boosheid drukt soms de pijn uit van het niet willen, niet kunnen of niet mogen zien van een probleem. Het is ook de pijn van het onvermogen om de situatie de baas te kunnen. Het heeft geen zin om je, als begeleid(st)er, op dat moment te verweren. Door koste wat het kost je eigen gelijk te willen bewijzen, kom je geen stap vooruit.

Negeren

Sommige ouders hebben meer tijd nodig om je boodschap te verwerken dan je eerst had verwacht. Het lijkt of ze je verhaal negeren. Geef niet te snel op, maar

neem de nodige tijd. Zelden is een situatie zo dringend dat alles in de eerste dagen en weken besproken en beslist moet worden.

Wat daarna?

Het is altijd goed om gezamenlijke afspraken te maken. Je kunt de ouders vragen om thuis extra aandacht te geven aan het gesignaleerde probleem. Ze kunnen gericht observeren of een bepaalde aanpak uitproberen. Tegelijkertijd kun je dit ook zelf doen in de opvang. Na een paar weken leg je de bevindingen samen. Zo ontstaat er een nieuw moment van overleg en dialoog. Vergeet niet om bij gesprekken over het kind ook het positieve te benoemen. Bespreek vooral de ontwikkeling en gebruik niet zozeer een bepaalde momentopname om het kind met leeftijdsgenoten te vergelijken. Ook als je zelf vindt dat verder onderzoek door specialisten nodig is, moet je de beslissing aan de ouders overlaten. Je kunt de mogelijkheid noemen, maar het zijn de ouders die bepalen of ze het echt nodig vinden, wanneer ze het willen en wie daarbij zal helpen. Ze kiezen zelf of ze eventueel therapie of thuisbegeleiding starten.

Dit gesprek is geen eindpunt, maar wel het begin van een bondgenootschap. Vragen en vermoedens worden geformuleerd en aan elkaar getoetst. Zorgen worden gemeenschappelijk. Niet alles valt of staat trouwens met dit eerste gesprek en niet alles hoeft in één keer uitgesproken te worden. Als tijdens de eerste gesprekken een basis van respect en vertrouwen wordt gelegd, dan kunnen begeleiders en ouders uitgroeien tot een sterk team.

Voor de brochure *Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften* werden enkele ouders gevraagd hoe zij gesprekken over de ontwikkeling van hun kind, hebben ervaren. Vanuit deze bevindingen zijn een aantal praktische tips opgesteld:

1. Spreek in de 'ik' vorm. Zeg nooit: 'Mijn andere collega's vinden dat ook allemaal'. Dat komt bedreigend over.
2. Spreek in termen van 'niet weten'. 'Ik denk, ik vermoed, ik twijfel' maakt meer dialoog mogelijk dan 'luister eens naar wat ik weet'.
3. Als de situatie het toelaat, laat het gesprek dan door één persoon voeren.
4. Benadruk naast je zorgen ook de positieve en aangename kanten van het kind.

5. Vermijd termen als 'handicap' of 'achterstand', tenzij de ouders die zelf gebruiken.
6. Bespreek vooral het kind op zich, vergelijk het niet steeds met andere kinderen.
7. Wees concreet en praktisch.
8. Begin nooit over het uiterlijk van het kind.
9. Sus niet te snel wanneer ouders zich zorgen maken, neem ouders serieus.

Meer lezen over de opvang van kinderen met specifieke zorgbehoeften?

De nieuwe brochure *Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften* biedt praktische info op maat. Als KIDDO-lezer kun je deze publicatie gratis aanvragen via info@vbjk.be of (B) (0)9 232 47 35.

